
TÜRKİYE’DE MOBBİNG İLE İLGİLİ SAĞLIK ALANINDA YAZILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

İlknur ÖZTÜRK¹

Öz

Mobbing, bireylerin iş hayatında karşılaşılabileceği en büyük sorunlardan biridir. Bireyler, iş ortamında olumsuz davranışlara maruz kalırlar ki, bu negatif tutumlar onları yıpratarak onarılması oldukça güç olan izler bırakmaktadır. İş yaşamının getirdiği stresle birlikte mobbing kavramı çalışma hayatında oldukça sık karşılaştığımız bir kavram haline gelmiştir. Bu nedenle bu kavramın yapılan çalışmalar bağlamında incelenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de sağlık alanında yazılan lisansüstü tezleri inceleyerek mobbing ile ilgili gelinen noktayı belirlemek ve önerilerde bulunarak bir referans oluşturmaktır. Çalışmada, Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanında yayınlanan 2000-2019 yılları arasında, sağlık alanında mobbing ile ilgili yazılan erişime açık lisansüstü tezler incelenerek çeşitli değişkenler kapsamında değerlendirilmiştir. Bu yıllar arasında 29’u yüksek lisans ve 2 tanesi doktora tezi olmak üzere toplam 31 tane tez incelenmiştir. Bu değerlendirmede esas olarak rekabet ortamında en çok etkilenen sektörlerden biri olan sağlık sektörünün nasıl etkilendiğinin belirlenmesine odaklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mobbing, bezdiri, yıldırma, lisansüstü tezler, sağlık alanı, Türkiye
JEL Sınıflandırması: A23, I1, I23, K42

INVESTIGATING OF MOBBING RELATED GRADUATE THESES IN FIELD OF HEALTH IN TURKEY

Abstract

Mobbing is one of the biggest problems that individuals may face in business life. Individuals are exposed to negative behaviors in the work environment, and these negative attitudes wear out and leave traces that are very difficult to repair. The concept of mobbing, with the stress of the business life, has become a very common concept in working life. Therefore, the need to examine this concept in the context of the studies has emerged. The aim of this study is to examine graduate theses written at this point to determine the health field in Turkey related to mobbing and make proposals to create a reference. In this study, the graduate theses about mobbing in the field of health between 2000-2019 published in the database of Turkish Council of Higher Education National Thesis Center (YÖKTEZ) were examined and evaluated within the scope of various variables. During these years, a total of 31 theses were examined, of which 29 were master's and 2 were doctoral theses. In this assessment, it is mainly focused on determining how the health sector, one of the most affected sectors in the competitive environment, is affected.

Keywords: Mobbing, psychological terrorization, graduate theses, health field, Turkey
JEL Classification: A23, I1, I23, K42

---

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Çağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mersin.
Email: ilknurozturk@cag.edu.tr, orcid.org/0000-0002-2079-0383

1. Giriş

Mobbing kavramındaki anlam karmaşasını engellemek için farklı kelimeler şeklinde kullanıldığını ifade etmekte yarar olduğunu belirtmek gerekir. Psikolojik taciz, psikolojik şiddet, psikolojik yıldırma, duygusal taciz, bezdiri vb. kelimeler mobbing yerine kullanılmaktadır. Türk Dil Kurumunun güncel Türkçe sözlüğünde bezdiri olarak kullanılarak şu şekilde tanımlanmaktadır; “İş yerlerinde, okullarda vb. topluluklar içinde belirli bir kişiyi hedef alıp, çalışmalarını sistemli bir biçimde engelleyip huzursuz olmasına yol açarak yıldırma, dışlama, gözden düşürme”(TDK, 2019).

Mobbing ile ilgili yapılan çalışmalar her geçen yıl artış göstermektedir (örn; Kılıç vd., 2017; Albar ve Ofluoğlu, 2017; Kehribar vd., 2017; Aşkın ve Aşkın, 2018; Tambağ vd., 2018; Tekin ve Özdemir, 2018; Özmen, 2019). Bunun nedeni tartışmasız mobbingin sonuçlarının toplumu yakından ilgilendiren bir sorun haline gelmesidir. Mobbing bireylerin, kişisel bütünlüğüne zarar vermek suretiyle, toplumdan dışlanmasına, örgütsel aidiyet duygusunun zedelenmesine neden olmaktadır. Mobbinge maruz kalan bireyler zamanla, motivasyonunu ve iş performansını kaybederek iş kazalarına neden olabilmektedir (Aldıç, 2011).

Mobbing kavramı ilk olarak Alman endüstri psikoloğu Heinz Leymann tarafından “psikolojik ve sosyal mutsuzluğa neden olan, bir ya da daha fazla kişi tarafından (nadiren dört kişiden fazla) bir başka kişiye (nadiren daha fazlasına) en az altı ay boyunca haftada en az bir kez yöneltilen eylemler” şeklindeki tanımıyla literatüre girmiştir (Leymann, 1996; 165). Leyman’ın çalışanlar arasında uzun dönemde düşmanca ve saldırgan davranışlar olduğunu belirlemesi sonucunda, bu kavramı kullandığı görülmektedir. Çalışma hayatında bu tarz davranışlar, Leymann’dan önce kimse tarafından fark edilmemiştir. Bundan dolayı, Leymann’ın görüşleri ve araştırmaları, dünyada çalışma hayatındaki mobbing davranışlarına yönelik yapılan araştırmalara temel oluşturmaktadır (Tınaz, 2006: 14). Leymann, bir davranışın mobbing olarak değerlendirilmesi için, haftada bir kez tekrarlanması ve en az altı ay sürmesi gerekmektedir (Leymann, 1996).

Mobbing kavramı, bir kişi veya bir grubun, kurban olarak seçilen bir kişi veya gruba karşı bilinçli ve kasıtlı olarak yaptığı, etik olmayan olumsuz davranış şeklinde tanımlanmaktadır (Erzor, 2009: 19). Mobbing iş ortamında olan, birden fazla kişi tarafından yapılan sistemli ve belirli sürelerle oluşan, bireyi fiziksel ve psikolojik olarak etkileyen ve bireyin verimliliğini etkileyen bir davranıştır (Şen, 2017:137).

Mobbing, iş yaşamında her sektörde etkili olmasına rağmen, sıklıkla sağlık sektöründe görülmektedir. Sağlık sektörünün hizmet sektörü olması, kadın çalışanların fazla olması, çalışma temposunun yoğun olması, hasta yoğunluğu vb. nedenlerde dolayı sağlık sektöründe mobbing diğer sektörlerde göre daha sık görülmektedir (Kılıç, Çiftçi ve Şener, 2016).

Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de sağlık alanında yazılan lisansüstü tezleri gözden geçirmek, konuyla ilgili Türkiye’de geline noktanın durumunu belirlemek ve önerilerde bulunmaktır. Çalışmanın, gelecekte yapılacak olan araştırmaların kapsamının belirlenmesine ve sağlık alanında yaşanan mobbing için önlemler alınmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışma, yöntem, bulgular, sonuç ve önerilerin yer aldığı bölümlerden meydana gelmiştir.

2. Yöntem

Bu çalışmada, derleme yöntemiyle 2000-2019 yılları arasında Türkiye’de sağlık alanında yazılan yüksek lisans ve doktora tezleri YÖKTEZ veri tabanında taranmıştır². Bu şekilde konuyla ilgili yazılan tezlerin bir araya getirilerek okuyuculara fikir vermesi nedeniyle referans niteliği taşımaktadır. Tez başlığı olarak “mobbing” anahtar kelimesi sözcüğü taranmıştır. Haziran 2019 tarihinde yapılan tarama sonucunda, mobbing ile ilgili ve farklı sektörlerde (alanlarda) yazılan toplam 466 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu tezlerin alanlara göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır.

² <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

Tablo 1: 2000-2019 Yılları Arası Yazılan Yüksek Lisans ve Doktora Tez Dağılımı

Alan	Yüksek Lisans Tez Sayısı	Doktora Tez Sayısı
İşletme	126	5
Eğitim-Öğretim	117	8
Sağlık- hemşirelik	34	2
Psikoloji	31	4
Kamu yönetimi	24	-
Hukuk	20	3
Spor	11	3
Diğer	72	6
Toplam	435	31

YÖKTEZ veri tabanında yayınlanan 2000-2019 yılları arasında, mobbing ile ilgili yazılan toplam 435 yüksek lisans tezi dağılımı Tablo 1'deki gibidir. Sağlık ve hemşirelik alanında 34 tane yüksek lisans tezi yazılmış bunlardan 5 tanesi yazarları tarafından kısıtlandığı için 29 tane yüksek lisans tezi incelenmiştir.

YÖKTEZ veri tabanında yayınlanan 2000-2019 yılları arasında, mobbing ile ilgili yazılan toplam 31 doktora tezi dağılımı Tablo 1'deki gibidir. Sağlık ve hemşirelik alanında yazılan sadece 2 tane doktora tezi incelenmiştir.

3. Tezlerde Kullanılan Yöntemler ve Bulgular

Bu bölümde, incelenen 29 yüksek lisan ve 2 tane doktora tezinde kullanılan yöntemlere ve tezlerden elde edilen bulgular detaylı olarak incelenecektir.

3.1. Tezlerde Kullanılan Yöntem

2000-2019 yılları arasında sağlık alanında yazılan 29 tane yüksek lisans ve 2 tane doktora tezi (yazar, üniversite, tez başlığı, örneklem, değişkenler, ölçekler, yöntem, analiz ve sonuçlar) bağlamında incelenmiştir (Tablo 2). Tezlerde kullanılan yöntem; "desen, örneklem, ölçekler ve analizler" açısından incelenmiştir. Tezlerin birinde Mavi (2015) literatür taraması kullanılırken, diğerlerinde nicel desen kullanılmıştır.

Örneklem incelendiğinde, tezlerin İstanbul (6), Ankara (4), Isparta (3), Antalya (2), Sivas (2) şehirlerinin yanında Türkiye'deki illerden çoğunda yapıldığı gözlenmiştir. Türkiye'deki şehirlerin çoğunda yazılmış olsa da oranın eşit olmadığı görülmüştür.

Tezlerde kullanılan ölçekler incelendiğinde, çoğunlukla, ulusal ve uluslararası literatürde tercih edilen ve yüksek güvenilirliğe sahip olan; Leymann (1993) psikolojik terör ölçeği, Einarsen ve Raknes (1997) Olumsuz Davranışlar Ölçeği'ni (NAQ) kullanıldığı görülmüştür.

Tezlerde kullanılan analizler incelendiğinde ise, tanımlayıcı istatistiklerin yanında, korelasyon, Mann Whitney U testi, t testi, One Way ANOVA, Kruskal Wallis testi, faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi, lineer regresyon ve çoklu lineer regresyon analizi kullanıldığı gözlenmiştir.

2000-2019 yılları arasında sağlık alanında yazılmış 29 tane yüksek lisans ve 2 tane doktora tezi ile ilgili detaylı bilgiler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: 2000-2019 Yılları Arasında Sağlık Alanında Yazılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinde Kullanılan Değişkenlerden Elde Edilen Sonuçların Özeti

Yazar, yıl, üniversite, bölüm, tez başlığı	Tezin türü (YL, DR)	Örneklem	Değişkenler	Ölçekler	Yöntem ve analiz	Sonuçlar
Dündar (2010), Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çalışanlarının Yıldırımaya Maruz Kalmalarında Hastane Etik İklimi İle Sosyodemografik Özelliklerinin Rolü: Bolu İli Hastanelerinde Bir Araştırma	YL	Bolu'da 4 hastanede çalışan 514 sağlık personeli	Demografik değişkenler, etik iklimi, yıldırma davranışları	Leymann Inventory of Psychological Terror (1993) , Cullen vd. (1993)	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, One-Way ANOVA, Tukey HSD, ki-kare,	Demografik özelliklere göre, yıldırımaya maruz kalma ve etik iklimine yönelik görüşlerini etkilediği, en çok egoist iklim kültürünün hâkim olduğu ve yıldırma ile etik iklimi arasında zayıf ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.
Atasoy (2010), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Sektöründe Mobbing: Sakarya İlinde Kamu ve Özel Hastanelerde Çalışan Ebe ve Hemşireler Üzerinde Bir Araştırma	YL	Sakarya (4 özel, 5 kamu hastanesi) 364 sağlık personeli (ebe ve hemşire)	Demografik değişkenler		Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, çapraz tablolar, merkezi eğilim ölçüleri, Kruskal Wallis ve Mann-Whitney U	Özel ve kamu hastanelerinde dikey ve yatay mobbingin olduğu, mobbinge maruz kalan çalışanların sosyal yaşamlarını, psikolojik ve fizyolojik sağlıklarını olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır.
Kaygısız (2010), Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Rol Çatışması, Psikolojik İklim Ve Mobbing Kavramları Arasındaki İlişkiler: Bir Kamu Hastane İşletmesinde Uygulama	YL	Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi hastanesi 300 personel	Rol çatışması, psikolojik iklim ve mobbing	Rizzo vd. (1970), Koys ve DeCotiis (1991), Leymann (1993)	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, korelasyon analizi,	Rol çatışması ile psikolojik iklim arasında anlamlı negatif ilişki, psikolojik iklim ve mobbing arasında anlamlı negatif ilişki, rol çatışması ile mobbing arasında pozitif anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır.
Kaya(2010), Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hemşirelerin Verimliliğini Düşüren İşyerindeki Psikolojik (Mobbing) Koşullar Üzerine Bir İnceleme	YL	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesi, 126 hemşire	Demografik değişkenler ve çalışma koşulları	Dr. Fikret AKSOY (2008)' un, "Psikolojik Şiddetin Sağlık Çalışanlarına Etkisi" adlı yayınlanmamış doktora tezinden yararlanılmıştır.	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi, varyans analizi, önemli fark yöntemi ve korelasyon analizi	Demografik değişkenler ve çalışma koşullarına göre mobbinge uğrama arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır.

Karsavuran (2011), Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara'daki Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Yöneticilerinin Yıldırımaya Maruz Kalmalarıyla Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki	YL	Ankara il merkezindeki tüm Sağlık Bakanlığı Hastaneleri yöneticileri, 454 kişi	Demografik değişkenler, mobbing ve tükenmişlik	Leymann Inventory of Psychological Terrorization) Ölçeği, "Maslach Tükenmişlik Ölçeği"	Nicel, desen, tanımlayıcı istatistikler, One Way ANOVA, t testi, korelasyon analizi	Hastane yöneticilerinin yıldırımaya maruz kalma düzeyi, duygusal tükenmişlik ve duyarsızlaşma düzeyleri düşük, kişisel başarı düzeyi yüksek çıkmıştır. Mobbing ile duygusal tükenme ve duyarsızlaşma arasında pozitif, kişisel başarı ile negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir.
Saraç (2011), Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İş Ortamında Psikolojik Tacizin (Mobbing) Çalışanlar Üzerinde Etkileri	YL	İstanbul (1 devlet, 1 özel ve 1 dal hastanesi), 138 hemşire ve sağlık memuru	Demografik değişkenler ve mobbing		Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, faktör analizi, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi	Örgütlerde psikolojik taciz olgularına rastlanmış, mobbing mağdurlarının psikolojik ve fizyolojik sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir.
Yılmaz (2013), Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mobbing Davranışı ve Bandırma İli Kamu Hastaneleri Çalışanlarına Yönelik Bir Araştırma	YL	Bandırma Devlet Hastanesi ve Bandırma Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, 729 sağlık personelleri ve yardımcı sağlık personelleri	Demografik değişkenler ve mobbing davranışı	Yaman (2009) tarafından geliştirilen, Psikoşiddet (mobbing) Ölçeği	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, Mann-Whitney U Test, Kurskal Wallis Testi ve Wilcoxon Testi, korelasyon analizi, Ki-kare Test ve Fischer Testi	Cinsel taciz, aşağılama, ayrımcılık, iletişim engellerini içeren tüm faktör gruplarının istatistiksel açıdan bir birleri ile anlamlı bir ilişkide olduğu ortaya çıkmıştır.
Görgülü (2013), Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mobbing'in (Bezdiri) Sağlık Çalışanları Üzerine Etkileri	YL	Balıkesir X hastanesi 238 sağlık çalışanı	Sosyo- demografik özellikleri, mobbing davranışı ile karşılaşma durumlarını	Leymann Inventory of Psychological Terror	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, ve ki-kare testi	Sağlık çalışanlarının farklı sıklıklarda mobbing davranışına maruz kaldıkları ve mobbing'in etkilerini yaşadıkları tespit edilmiştir.
Özdemir (2013), İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul'da Özel Hastane Çalışanlarına Uygulanan Mobbing İle Anadolu'da Özel Hastane Çalışanlarına Uygulanan Mobbingin Karşılaştırılması	YL	İstanbul'da bir grup özel hastanesi ve Anadolu'da bir grup özel hastanesinde görev yapan 465 sağlık çalışanı	Demografik değişkenler, mobbinge uğrama sıklığı	Olumsuz davranış ölçeği	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi, Ki-Kare Bağımsızlık testi	İstanbul'daki hem de Anadolu'daki grup hastanelerde sağlık çalışanının mobbinge maruz kalması durumuna göre istatistiki açıdan anlamlı bir fark gözlenmiştir.

Özdemir (2014), Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mobbing ve İş Doymu İlişkisi Hemşireler Üzerine Bir Araştırma	YL	Ankara, 2 kamu hastanesi, 180 hemşire	Mobbing ve iş doymu	Leyman (1993) mobbing davranış ölçeği, Weiss vd. (1967) iş doymu ölçeği	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, t testi ve korelasyon	Mobbing ve iş doymu arasında negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir.
Öztürk (2014), İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul’ daki Özel Hastanelerde Çalışan Hemşirelerin Mobbing Ve Tükenmişlik Sendromu Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma	YL	İstanbul’daki özel hastanelerde 298 hemşire	Mobbing ve tükenmişlik	Fatma Akdemir Mansur’ un doktora tezi ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği”	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, One Way ANOVA	Mobbing ve tükenmişlik düzeylerinin oldukça yüksek olduğu tespit edilmiştir.
Çingirler (2014), Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mobbinge Neden Olan Etmenler ve Mobbinge Başa Çıkma Yöntemleri: Adana İlçeleri Kamu Hastanelerinde Bir Çalışma	YL	Adana Kamu Hastaneleri Birliğine bağlı devlet hastaneleri, 405 sağlık çalışanı	Demografik değişkenler, mobbing algısı	Leyman (1993)	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, One Way ANOVA, t testi	Çalışanlar mobbinge düşük düzeyde maruz kalmakta ve mobbing algılarının demografik değişkenlere göre farklılaştığı tespit edilmiştir.
Zirek (2014), Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelerin Yıldırma Davranışına (Mobbinge) Maruz Kalma Durumları Ve İş Doymuna Etkisi	YL	İzmir Kuzey ve güney Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliğine bağlı 7 hastane, 281 ebe	Demografik değişkenler, mobbing ve iş doymu	Olumsuz Davranışlar Ölçeği (NAQ), Minnesota İş Doymu Ölçeği	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, Kruskal Wallis testi, Mann-Whitney U Testi, Korelasyon analizi	Mobbing puan ortalamaları düştükçe, iş doymuları artmakta ve demografik değişkenlere göre mobbinge maruz kalma farklılaşmaktadır sonucu ortaya çıkmıştır.
Demir (2014), Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İş Yaşamında Mobbing (Antalya Atatürk Devlet Hastanesi Ve Serik Devlet Hastanesi Hemşireleri Örneği	YL	Antalya Atatürk ve Serik devlet hastanesi 229 hemşire	Demografik değişkenler ve mobbing algısı	Leyman (1993)	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, faktör analizi, MANOVA testi	Demografik değişkenlere göre mobbinge maruz kalma durumu farklılık göstermektedir.

Talas (2014), İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hemşirelere Uygulanan Mobbing ile İş Doymu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	YL	51 ilden www.hemşireyiz.biz platformuna üye 386 hemşire	İş doymu, mobbing ve demografik değişkenler	Leyman (1993), Minnesota İş Doymu Ölçeği	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler,	İş doymu ile mobbing arasında negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.
Adalar (2015), Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Sağlık Personelinin Mobbing Karşısındaki Tutumu ve Hukuki Haklarının Bilinirlik Düzeyinin Ölçülmesi	YL	İstanbul Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 98 sağlık personeli	Mobbinge karşı tutumları ve hukuki haklarının farkındalığı	Literatür taraması ve akademisyen görüşü ile anket hazırlama	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, t testi, Games-Howell Testi	Büyük bir kısmı mobbinge uğramakta fakat büyük çoğunluğu hukuki hakkını aramamaktadır.
Yılmaz (2015), Süleyman Demirel, Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hastanelerde Kadın Çalışanlara Yönelik Psikolojik Yıldıрма (Mobbing) ve İş Tatminine Etkisi: Isparta İlinde Bir Uygulama	YL	Isparta il merkezindeki kamu ve özel hastanelerde çalışan 251 kadın personel	Mobbing, demografik değişkenler ve iş tatmini	Leyman (1993), Spector (1997) İş tatmin ölçeği	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, Kruskal Wallis testi, Mann-Whitney U Testi, Ki kare testi ve lojistik regresyon analizi	İş tatmini düzeyleri yüksek seviyede, mobbing seviyeleri ise düşük seviyede olduğu, mobbing ile iş tatmini arasında anlamlı ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.
Mavi (2015), Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Açısından Çalışma Hayatın'da Mobbing	YL	Literatür taraması	Yönetim açısından mobbing süreci	-		Mobbingin basit bir olgu olmadığı, ekonominin, mağdurun ve ailesinin, izleyicilerin etkilendiği tespit edilmiştir.
Kara (2015), Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mobbingin Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Etkisi (Alanya Devlet Hastanesi Hemşireleri Örneği).	YL	Alanya Devlet Hastanesi, 111 hemşire	Mobbing ve örgütsel bağlılık	Leyman (1993)	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, ki kare testi	Mobbing ile örgütsel bağlılık arasında ters yönlü ilişki tespit edilmiştir.
Çiçeklioğlu (2016), Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mobbing ve Fiziksel Şiddetin Çalışanlar Üzerine Etkileri: Sağlık Kurumlarında Bir Alan Araştırması	YL	Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki 4 ilde faaliyet gösteren toplam 8 kamu ve özel hastanesinde çalışan 595 kişi	Mobbing ve fiziksel şiddet, iş tatmini, yaşam tatmini ve örgütsel bağlılık	Leyman (1996), Einarsen ve Raknes (1997) ölçekleri, Gödelek (1988:89) ve Güler (1990:94) tarafından geliştirilen ölçek, Diener vd.	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, çapraz tablo analizi	Demografik değişkenlere göre farklılaşmalar mevcuttur.

				(1985) yaşam doyum ölçeği ve Meyer ve Allen (1984) örgütsel bağlılık ölçeği		
Sönmeztekin (2016), Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Sektöründe Üst Yönetimin Mobbing Algısı Üzerine Nitel Bir Araştırma	YL	İstanbul'da faaliyet gösteren kamu ve özel hastaneleri ile sağlık sendikalarında görevli üst kademedeki yönetici olan 7 kişi	Katılımcıların mobbing algıları ve farkındalıkları	Leyman çalışmasındaki ölçütler dikkate alınarak derinlemesine mülakat yöntemi	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler,	Bireylerin mobbing konusunda bilgilendirilmeleri ve farkındalıklarının artırılması gerekliliği sonucu ortaya çıkmıştır.
Gökdemir (2016), İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Çalışanlarında Mobbing Algısının İş Tatmini Üzerindeki Etkisi: Kamu Hastanesinde Bir Araştırma	YL	386 sağlık personeli	İş doyumunu, mobbing ve demografik değişkenler	Leyman (1993), Minnesota İş Doyumu Ölçeği	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U, Kruskal Wallis H-testi, Korelasyon analizi ve Lineer Regresyon analizi	Mobbing algılarıyla iş doyumunu arasında anlamlı ve negatif bir ilişki ve demografik değişkenlere göre farklılaştığı sonucu tespit edilmiştir.
Çetin (2016), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Çalışanlarının Yıldırıcı Davranışa Maruz Kalma (Mobbing) Ve Mesleki Adanmışlık Düzeylerinin Araştırılması: Bir Araştırma Ve Uygulama Hastanesi Örneği	YL	Süleyman Demirel Üniversitesi Araştırma Hastanesi, hekim ve hemşire dışında 104 sağlık çalışanı	Demografik değişkenler, yıldırıcı davranışa maruz kalma ve mesleki adanmışlık	Yıldırım ve Yıldırım (2007), "İş Yerinde Psikolojik Şiddet Davranışları Ölçme ve Geliştirme" Turhan vd. (2012)'nin "Sınıf Öğretmenlerinin Mesleğe Adanmışlık Düzeyi" anketi	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, faktör analizi, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis test analizi, regresyon, ve korelasyon analizi	Yıldırıcı davranış ve mesleki adanmışlık faktörleri arasında bazı boyutlarıyla pozitif bazılarıyla negatif ilişkisi olduğu ve demografik değişkenlere göre farklılaştığı görülmüştür.
Gönlüaçık (2017), Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İş Yerinde Psikolojik Yıldırma (Mobbing) Yordayıcı Değişkenler: Psikolojik Dayanıklılığın Etkisi (Ankara İlinde Hemşireler Üzerine Bir Araştırma)	YL	Ankara'da farklı hastanelerde çalışan 156 hemşire	Psikolojik Yıldırma Algısı ve Psikolojik Dayanıklılık ve demografik değişkenler	Fiborg vd. (2005) Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Leymann (1996)	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, t-testi, ANOVA testi, korelasyon ve regresyon analizi	Psikolojik dayanıklılık ve Psikolojik yıldırma algısı arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki ve Psikolojik dayanıklılığın, Psikolojik Yıldırmanın bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir.

Açıl (2017), Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mobbingin Hemşirelerde Mesleki Bağlılığa Etkisi		Gaziantep kamu ve özel hastanelerinde çalışan 345 hemşire	Mobbing, mesleki bağlılık	Tınaz vd. (2010) mobbing ölçeği, Meyer vd. (1993) mesleki bağlılık ölçeği	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizi	Mobbing ile mesleki bağlılık arasında zayıf bir ilişki olduğu, mobbing uygulamalarının mesleki bağlılık üzerinde etkisi tespit edilememiştir.
Dağ (2017), İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hastane Çalışanlarının Mobbing Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Alan Araştırması	YL	İstanbul Bahçelievler ve Zeytinburnu ilçesinde yer alan iki özel sağlık kurumunda 212 çalışan	Mobbing, demografik değişkenler	Olumsuz Davranışlar Ölçeği (NAQ)	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, t testi, One Way ANOVA,	Mobbinge uğrama düzeyleri düşük ve demografik değişkenlere göre farklılaştığı tespit edilmiştir.
Kocaman (2017), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hekimlerin Mobbing Algıları İle Öfke Ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişkiler	YL	Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde çalışan 379 hekim	Mobbing, öfke ve öfke ifade tarzı, demografik değişkenler	Aiello vd. (2008), mobbing ölçeği, Spielberg vd. (1983) öfke ve öfke ifade tarzı ölçeği	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, korelasyon ve basit doğrusal regresyon analizi	Algılanan mobbingin, öfke ifade tarzı üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir etkisi olduğu tespit edilmiştir.
Görgülü (2018), Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mobbing'in (Bezdiri) Sağlık Çalışanları Üzerine Etkileri	YL	Ankara'da sağlık sektöründe 336 yönetici ve çalışan	Mobbing ve iletişim	Karakale (2011)'in "Mobbing ve mobbinge başa çıkma yöntemleri ile Ünsal (2008), Eroğlu (2008), Esmer (2009)'un iletişim anketleri	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, faktör analizi ve lineer regresyon ve çoklu lineer regresyon analizi	Mobbing faktörlerinden psikolojik etkenler skorundaki artış iletişim faktörlerinden iletişim hızı ve iletişim becerisindeki azalışa neden olmaktadır.
Kavak (2018), Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Çalışanlarında Mobbing Ve İş Tatmini (Ardahan İli Örneği).	YL		Mobbing, iş tatmini ve demografik değişkenler	Belirtilmemiş	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, Mann Whitney U testi, korelasyon, t testi, One Way ANOVA, Kruskal Wallis test	Mobbinge maruz kalma demografik değişkenlere göre farklılaşmakta, mobbing ile iş tatmini arasında ters yönlü ilişki tespit edilmiştir.
Karakuş (2011), Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mobbing'in Hemşireler Ve İş Tatmini Üzerine Etkileri: Sivas İli Örneği	Dr.	Sivas 3 kamu hastanesinde 329 hemşire ve ebe	İş tatmini, kişilik ve mobbing	Belirtilmemiş	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, regresyon analizi ki-kare analizleri	Mobbinge maruz kalma, çalışma koşullarından kaynaklı, psikolojik etkilenme ile kurumdan kaynaklı faktörlerin birlikte etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Karakaş (2011), Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mobbinge Maruz Kalan Hemşirelere Verilen Atılgnlık Eğitiminin Mobbingle Baş Etmeye Etkisi	Dr.	Erzurum Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve Atatürk Üniversitesi Yakutiye Araştırma Hastanesi 38 hemşire	Mobbing, atılgnlık eğitimi	Rathus (1977) Atılgnlık Envanteri, Öztürk vd. (2007) mobbing ölçeği	Nicel desen, tanımlayıcı istatistikler, korelasyon ve t testi	Hemşirelere verilen atılgnlık eğitiminin mobbingle baş etmelerinde etkili olduğu, atılgnlık düzeyi arttıkça mobbinge maruz kalma düzeyinin azaldığı belirlenmiştir.
---	-----	---	----------------------------	---	---	---

3.2. Bulgular

Bu çalışmada yapılan literatür taramasında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Atasoy (2010) ve Saraç (2011), mobbinge maruz kalan çalışanların sosyal yaşamlarını, psikolojik ve fizyolojik sağlıklarını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Karsavuran (2011), hastane yöneticilerinin yıldırma maruz kalma düzeyi ile duygusal tükenmişlik ve duyarsızlaşma düzeyleri düşük iken kişisel başarı düzeyleri yüksektir, Öztürk (2014) ise, mobbing ve tükenmişlik düzeylerinin oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Görgülü (2013) ve Özdemir (2013), sağlık çalışanlarının farklı sıklıklarda mobbing davranışına maruz kaldıkları ve mobbingin etkilerini yaşadıklarını tespit etmiştir. Özdemir (2014), Talas (2014) ve Gökdemir (2016), mobbing ve iş doyumu arasında negatif yönde bir ilişki tespit ederken, Yılmaz (2015), mobbing ile iş tatmini arasında anlamlı ilişkinin olduğunu tespit etmiştir. Kara (2015), mobbing ile örgütsel bağlılık arasında ters yönlü ilişki tespit ederken, Açıl (2017) mobbing ile mesleki bağlılık arasında zayıf bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Gönlüaçık (2017), psikolojik dayanıklılık ve psikolojik yıldırma algısı arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki, Karakaş (2011), atılganlık eğitiminin mobbinge baş etmede etkili olduğunu, Kaygısız (2010) rol çatışması ile mobbing arasında pozitif anlamlı bir ilişki, Dünder (2010) yıldırma ile etik iklimi arasında zayıf ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Cinsiyet değişkeni ile yıldırma davranışları ve boyutları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bazı araştırmacılar tarafından saptanmıştır (Dünder, 2010; Saraç, 2011; Yılmaz, 2013; Özdemir, 2014; Yılmaz 2015 ve Gönlüaçık 2017). Zirek (2014) kadınların daha çok mobbinge maruz kaldığını bulurken, Demir (2014), erkeklerin daha çok maruz kaldığı sonucuna ulaşmıştır.

Medeni durum açısından yıldırma davranışları bazı durumlarda evli olanlar bazı durumlarda ise bekârlar için daha sık karşılaşılan bir durum olarak tespit edilmiştir (Dünder, 2010). Mobbinge maruz kalma sıklıklarında da medeni durumlarına göre farklılık oluşmamıştır (Atasoy, 2010; Saraç, 2011; Yılmaz, 2013; Özdemir, 2013; Yılmaz, 2015; Çetin, 2016). Kaya (2010) ve Demir (2014) boşanmış olanlar ile Görgülü (2013) evli olanların, Gönlüaçık (2017) bekârların daha çok mobbinge maruz kaldığını tespit etmiştir.

Dünder (2010), lisansüstü eğitime sahip olanların yıldırma maruz kaldığı görülmektedir. Bazı araştırmalar eğitim durumunda farklılık tespit etmemiştir (Kaya, 2010; Saraç, 2011; Yılmaz, 2013; Özdemir, 2014; Yılmaz, 2015). Çetin (2016) düşük seviyede eğitim görenlerin diğer seviyelerde eğitim görenlere oranla daha fazla mobbinge maruz kaldıkları, Dağ (2017) ise, lisans mezunlarının mobbinge maruz kalma oranının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Dünder (2010) 10-14 yıl, Atasoy (2010) 6-17 yıl, Saraç (2011) 1-3 yıl ve 4-6 yıl çalışma süresine sahip olanların yıldırma maruz kaldıkları yönünde bir sonuç elde etmiştir.

Dünder (2010); hekim ve hemşirelerin, Atasoy (2010) ve Görgülü (2013) ebe ve hemşirelerin, Karsavuran (2011), başhemşire ve yardımcılarının, Özdemir (2014) ve Çetin (2016) hemşirelerin daha fazla yıldırma davranışına maruz kaldıklarını saptamıştır. Çingirler (2014), Zirek (2014), ve Dünder (2010) çalışanların yöneticileri tarafından daha çok mobbinge maruz kaldıkları sonucuna ulaşmıştır.

Zirek (2014) çalışmasında mobbinge maruz kalma değil mobbing uygulayıcılarının tanımlayıcı istatistiklerini incelemiştir. Ona göre, mobbing uygulayıcılarının çoğunluğu yöneticilerken, 40 yaş ve üzeri olanlarla, 11-20 yıl arasında çalışanlar, lisans mezunu ve evli olanlar daha çok mobbing uygulamaktadır sonucuna ulaşmıştır.

Yapılan çalışmalar, demografik değişkenler bağlamında değişkenlik gösterse de hemşireler ile kadınların mobbing davranışına uğrama sıklığının daha fazla olduğunu göstermektedir. Araştırmalar sağlık kurumlarında tükenmişlik, iş doyumu, örgütsel bağlılık, psikolojik dayanıklılık ve mesleki bağlılık gibi değişkenlerle çalışıldığını ve bunların bireyleri etkilediğini göstermektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Çalışmada YÖKTEZ veri tabanında, sağlık alanında mobbing konusunda yazılan ve erişime açık olan lisansüstü tezlerin genel durumunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda 31 tez (29 yüksek lisans ve 2 doktora tezi) incelenerek, tezlerin yayınlandıkları yıllara, bağlı oldukları üniversitelere, konu başlıklarına, örnekleme yöntemlerine, veri türlerine ve analiz yöntemlerine göre incelenmeye çalışılmıştır. Yazılan tezler yıllar itibarıyla incelendiğinde, daha çok yüksek lisans tezlerinin yazıldığı görülmektedir.

Yazılan tezler, mobbinge maruz kalma durumu demografik değişkenlere göre farklılaşmış olsa da, özellikle hemşireler ve kadınların daha fazla mobbinge maruz kaldığı sonucunu ortaya koymuştur. Aynı zamanda daha çok mobbing uygulayanların da yöneticiler olması dikkat çeken sonuçlardan biridir. Sonuçlar evlilerin, boşanmışların ve bekârların da mobbinge maruz kaldığını göstermektedir. Bazı çalışmaların bazıları, eğitim seviyesi düşük olanların bazıları da yüksek olanların mobbinge uğradığını göstermektedir. Sonuç olarak, sektör ve iş ortamı bağlamında demografik özellikler farklı sonuçları ortaya koymaktadır. Örgütsel davranış noktasında ise, iş doyumunu, tükenmişlik, örgütsel bağlılık, psikolojik dayanıklılık gibi değişkenlerle çalışılmış olması, daha farklı değişkenlerle de çalışılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Sağlık sektörü, insan hayatının en çok önem kazandığı ve titizlikle davranılması gereken hizmet sektörlerinden biridir. Bundan dolayıdır ki bu alanda çalışan personeller de güvenli ve huzurlu bir çalışma ortamı beklemektedirler. Çalışanların, yöneticilerinden, iş arkadaşlarından ve hasta yakınlarından mobbing davranışlarına maruz kalmayarak güvenli bir şekilde görevlerini yapmaları gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Yöneticiler çalışanlarına, adil iş yükü, iyi çalışma koşulları ve mobbing davranışlarından uzak bir çalışma ortamı hazırlamalıdır. Bireylerde mobbing farkındalığının az olması ve bu farkındalığın örgütlerde etkili bir iletişim sistemi kurulmasıyla sağlanacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de mobbing hukuksal olarak Borçlar Kanunu ve İş Kanunu kapsamında değerlendirilmektedir. Ancak bu durum mobbing konusunda bir boşluk yaratmaktadır. Bunun için sadece mobbinge yönelik ve yaptırımı olan kanunlar yapılması mobbing mağduriyetinin aza indirilmesi noktasında olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Bu tür çalışmaların belli aralıklarla tekrarlanması, tez yazmak isteyen öğrencilere mobbing ile ilgili güncel ve faydalı bilgiler vermesi noktasında önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Açıl, İ. (2017). *Mobbingin Hemşirelerde Mesleki Bağlılığa Etkisi*. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.
- Adalar Solmaz, S. (2015). *Kamu Sağlık Personelinin Mobbing Karşısındaki Tutumu ve Hukuki Haklarının Bilinirlik Düzeyinin Ölçülmesi*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Aiello, A., Dientinger, P., Nardella, C., Bonafede, M. (2008), A Tool for Assessing the Risk of Mobbing in Organizational Environments: The “Val.Mob.” Scale, *Prevention Today*, 3, 9–24.
- Aksoy, F. (2008). Psikolojik Şiddet’in (Mobbing) Sağlık Çalışanlarına Etkisi. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlık Kurumları Yöneticiliği Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul*.
- Albar, B. Ö., & Ofluoğlu, G. (2017). Çalışma Hayatında Mobbing Ve Tükenmişlik İlişkisi. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(16), 538-550.
- Aldıç, E. (2011). *İş Yerinde Yıldırma (Mobbing) Ve Örnek Bir Çalışma*. Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi İstanbul.

- Aşkın, E. Ö. Ö., & Aşkın, U. (2018). Çalışma Yaşamında Kadına Yönelik Mobbing: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 9(24), 255-282.
- Atasoy, I. (2010). *Sağlık Sektöründe Mobbing: Sakarya İlinde Kamu ve Özel Hastanelerde Çalışan Ebe ve Hemşireler Üzerinde Bir Araştırma*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Çetin, A. (2016). *Sağlık Çalışanlarının Yıldırıcı Davranışa Maruz Kalma (Mobbing) Ve Mesleki Adanmışlık Düzeylerinin Araştırılması: Bir Araştırma Ve Uygulama Hastanesi Örneği*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Çingirilar, Ö. (2014). *Mobbinge Neden Olan Etmenler ve Mobbinge Başa Çıkma Yöntemleri: Adana İlçeleri Kamu Hastanelerinde Bir Çalışma*. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
- Cullen, J. B., Victor, B., & Bronson, J. W. (1993). The Ethical Climate Questionnaire: An Assessment Of Its Development And Validity. *Psychological reports*, 73(2), 667-674.
- Çiçeklioğlu, H. (2016). *Mobbing ve Fiziksel Şiddetin Çalışanlar Üzerine Etkileri: Sağlık Kurumlarında Bir Alan Araştırması*. Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Dağ, M. (2017). *Hastane Çalışanlarının Mobbing Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Alan Araştırması*. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Demir, E. (2014). *İş Yaşamında Mobbing (Antalya Atatürk Devlet Hastanesi Ve Serik Devlet Hastanesi Hemşireleri Örneği)*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. and Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Dündar, T. (2010). *Sağlık Çalışanlarının Yıldırılmaya Maruz Kalmalarında Hastane Etik İklimi İle Sosyodemografik Özelliklerinin Rolü: Bolu İli Hastanelerinde Bir Araştırma*. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Friborg, O., Barlaug, D., Martinussen, M., Rosenvinge, J. H., & Hjemdal, O. (2005). Resilience In Relation To Personality And Intelligence. *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 14(1), 29-42.
- Einarsen, S., Raknes, B. I. (1997). Harassment in the workplace and the victimization of men. *Violence and Victims*, 12(3), 247-263.
- Erzor, B. (2009). *Halkla İlişkiler Alanında Yıldırma (Mobbing) Araştırması*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Gödelek, E. (1988). *Üç Farklı kolunun (Tekstil, Tekstil Boya, Çimento) Psiko-Sosyal Stres Faktörleri Yönünden Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gökdemir, D. (2016). *Sağlık Çalışanlarında Mobbing Algısının İş Tatmini Üzerindeki Etkisi: Kamu Hastanesinde Bir Araştırma*. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Güler, M. (1990) *Endüstri İşçilerinin Doyumu Ve Verimine Depresyon, Kaygı Ve Diğer Bazı Değişkenlerin Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Gönlüaçık, N. (2017). *İş Yerinde Psikolojik Yıldırmayı (Mobbing) Yordayıcı Değişkenler: Psikolojik Dayanıklılığın Etkisi (Ankara İlinde Hemşireler Üzerine Bir Araştırma)*. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Görgülü, N. (2013). *Mobbing'in (Bezdiri) Sağlık Çalışanları Üzerine Etkileri*. Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Görgülü, G. (2018). *Mobbingin Çalışanlar Ve Yöneticiler Arasındaki İletişime Etkisi: Ankara İlinde Bir Uygulama*. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kara, Ö. (2015). *Mobbingin Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Etkisi (Alanya Devlet Hastanesi Hemşireleri Örneği)*. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Karakale, S. B. (2011). *Mobbing ve Mobbinge Başa Çıkma Yöntemleri: Mobbing Mağdurlarına Yönelik Bir Araştırma..* Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi Yalova.
- Karakaş, S. A. (2011). *Mobbinge Maruz Kalan Hemşirelere Verilen Atılğanlık Eğitiminin Mobbinge Baş Etmeye Etkisi*. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi. Erzurum.
- Karakuş, H. (2011). *Mobbing'in Hemşireler Ve İş Tatmini Üzerine Etkileri: Sivas İli Örneği*. Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Sivas.
- Karsavuran, S. (2011). *Ankara'daki Sağlık Bakanlığı Hastaneleri Yöneticilerinin Yıldırmaya Maruz Kalmalarıyla Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kavak, A. (2018). *Sağlık Çalışanlarında Mobbing Ve İş Tatmini (Ardahan İli Örneği)*. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kaya, E. (2010). *Hemşirelerin Verimliliğini Düşüren İşyerindeki Psikolojik (Mobbing) Koşullar Üzerine Bir İnceleme*. Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sivas.
- Kaygısız, S. (2010). *Rol Çatışması, Psikolojik İklim Ve Mobbing Kavramları Arasındaki İlişkiler: Bir Kamu Hastane İşletmesinde Uygulama*. Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- Kehribar, A., Karabela, Ş. N., Kart Yaşar, K., Okur, A., Derya, M., Özgür, C., & Çankaya, F. (2017). Çalışma Hayatında Mobbing: Nedenleri, Bileşenleri Ve Ülkemizdeki Hukuki Durumu. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 13, 1-9.
- Kılıç, T., Çiftçi, F., & Şener, Ş. (2016). Sağlık Çalışanlarında Mobbing Ve İlişkili Faktörler. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(2), 65-72.
- Kılıç, İ., Saraçlı, S., Doğan, İ., & Pelit, E. (2017). Hastane İşletmelerinde Mobbingin Örgütsel Yabancılaşma Üzerine Etkisi: Afyonkarahisar'da Bir Uygulama. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 734-747.
- Kocaman, F. (2017). *Hekimlerin Mobbing Algıları İle Öfke Ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişkiler*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Koys, D. J., DeCotiis, T. A. (1991). Inductive Measures Of Psychological Climate. *Human Relations*, 44(3), 265-285.
- Leymann, H. (1993). *Mobbing. Psychoterror Am Arbeitsplatz Und Wie Man Sich Dagegen Wehren Kann*. Reinbek: Rowohlt.
- Leymann, H. (1996). The Content And Development Of Mobbing At Work. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 5(2), 165–184.

- Mavi, N. (2015). *Sağlık Yönetimi Açısından Çalışma Hayatında Mobbing*. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Meyer, J. P., ve Allen, N. J. (1984). Testing The "Side-Bet Theory" Of Organizational Commitment: Some Methodological Considerations, *Journal of Applied Psychology*, 69, 372-378.
- Meyer, J. P., Allen, N. J., & Smith, C. A. (1993). Commitment To Organizations And Occupations: Extension And Test Of A Three-Component Conceptualization. *Journal of Applied Psychology*, 78(4), 538-550.
- Özdemir, S. (2014). *Mobbing ve İş Doyumu İlişkisi Hemşireler Üzerine Bir Araştırma*. Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara,
- Özdemir, Z. M. (2013). *İstanbul'da Özel Hastane Çalışanlarına Uygulanan Mobbing İle Anadolu'da Özel Hastane Çalışanlarına Uygulanan Mobbingin Karşılaştırılması*. İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Özmen, A. (2019). Paternalist Liderlik İle Mobbing İlişkisi: Kamu Kurumunda Bir Araştırma. *Süleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 24(2), 253-262.
- Öztürk, H. (2014). *İstanbul'daki Özel Hastanelerde Çalışan Hemşirelerin Mobbing Ve Tükenmişlik Sendromu Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma*. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Rizzo, J. R., House, R. J., & Lirtzman, S. I. (1970). Role Conflict And Ambiguity In Complex Organizations. *Administrative Science Quarterly*, 1970, 150-163.
- Saraç, E. (2011). *İş Ortamında Psikolojik Tacizin (Mobbing) Çalışanlar Üzerinde Etkileri*. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sönmeztekin, B. (2016). *Sağlık Sektöründe Üst Yönetimin Mobbing Algısı Üzerine Nitel Bir Araştırma*. Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Spector, P. E. (1997), *Job Satisfaction*, California: Sage Publications Inc.
- Spielberger CD, Jacobs G, Russell S ve ark. (1983) Assessment Of Anger: The State-Trait Anger Scale. *Advances in Personality Assessment*. Cilt 2, Butcher JN, Spielberger CD (Eds), Hillsdale, NJ, LEA.
- Şen, N. (2017). İş Hayatında Psikolojik Şiddet (Mobbing): Trabzon Örneği. *İmgelem*, 1(1), 135-151.
- Talas, Ş. (2016). *Hemşirelere Uygulanan Mobbing ile İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Tambağ, H., Can, R., Erenoğlu, R., & Özbay, R. (2018). Hemşirelerin İş Yerinde Karşılaştıkları Psikolojik Şiddet Davranışlarının İncelenmesi. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 14, 24-30.
- Tekin, E., Özdemir, B. (2018) "Mobbing Örgütsel Vatandaşlık Davranışı İlişkisinde Örgütsel Sinizmin Rolü." *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11(3), 1923-1938.
- Tinaz, P. (2006). Mobbing: İşyerinde psikolojik taciz. *Çalışma ve Toplum*, 3, 11-22.
- Tinaz, P., Gök, S., Karatuna, I., (2010), Türkiye'de İşyerinde Psikolojik Taciz Oranının ve Türlerinin Belirlenmesi: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öneri Dergisi*, 9(34), 1-11.
- Turhan, M., Demirli, C., & Nazik, G. (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Mesleğe Adanmışlık Düzeyine Etki Eden Faktörler: Elazığ Örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 179-192.
- Türk Dil Kurumu (TDK) (2019). Mobbing kavram. 1 Temmuz 2019 tarihinde adresinden erişildi.

- Yaman, E. (2009). Psikoşiddet (Mobbing) Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 967-988.
- Yildirim, A., & Yildirim, D. (2007). Mobbing İn The Workplace By Peers And Managers: Mobbing Experienced By Nurses Working in Healthcare Facilities in Turkey And its Effect on Nurses. *Journal of Clinical Nursing*, 16(8), 1444-1453.
- Yılmaz, E. (2013). *Mobbing Davranışı ve Bandırma İli Kamu Hastaneleri Çalışanlarına Yönelik Bir Araştırma*. Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- Yılmaz, E. (2015). *Hastanelerde Kadın Çalışanlara Yönelik Psikolojik Yıldırma (Mobbing) ve İş Tatminine Etkisi: Isparta İlinde Bir Uygulama*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Zirek, Z. D. (2014). *Ebelerin Yıldırma Davranışına (Mobbinge) Maruz Kalma Durumları Ve İş Doyumuna Etkisi*. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Weiss, D. J., & Dawis, R. V. England, GW, & Lofquist, LH (1967). *Manual for the Minnesota Satisfaction Questionnaire, Minnesota studies in vocational rehabilitation*.22, 31-35.

INVESTIGATING OF MOBBING RELATED GRADUATE THESES IN FIELD OF HEALTH IN TURKEY

Extended Abstract

Aim: Mobbing is one of the biggest problems that individuals may face in business life. Individuals are exposed to negative behaviors in the work environment, and these negative attitudes wear out and leave traces that are very difficult to repair. The concept of mobbing, with the stress of the business life, has become a very common concept in working life. Therefore, the need to examine this concept in the context of the studies has emerged. The aim of this study is to examine graduate theses written at this point to determine the health field in Turkey related to mobbing and make proposals to create a reference. In this study, the graduate theses about mobbing in the field of health between 2000-2019 published in the database of Turkish Council of Higher Education National Thesis Center (YÖKTEZ) were examined and evaluated within the scope of various variables.

Method(s): In this study, the method of collection between the years 2000-2019 master's and doctoral theses written in the health sector in Turkey is reviewed in YÖKTEZ database. In this way, it is a reference since the theses written on the subject are brought together and give an idea to the readers. The title of the thesis was searched for the keyword of "mobbing". As a result of the review conducted in June 2019, a total of 466 graduate theses related to mobbing and written in different sectors (fields) were reached. The distribution of these theses by fields is given in Table 1.

Table 1. Distribution of Master and Doctoral Theses written between 2000-2019

Field	Number of master thesis	Number of doctoral thesis
Management	126	5
Education	117	8
Health-Nursing	34	2
Psychology	31	4
Public administration	24	-
Law	20	3
Sport	11	3
Others	72	6
Total	435	31

34 master theses were written in the field of health and nursing, 5 of them were restricted by their authors and 29 master theses were examined. Only two doctoral theses written in the field of health and nursing were examined. 29 master and 2 doctoral theses (author, year, university, thesis title, sample, variables, scales, methods, analysis and results) were examined in the field of health (2000-2019) (see Table 2). The method used in theses; "Pattern, sample, scales and analysis". In one of the theses, Blue (2015) literature review was used and in the others, quantitative design was used.

Findings: Although the studies show variability in terms of demographic variables, it is observed that the frequency of mobbing behaviors among nurses and women is higher. Research shows that burnout, job satisfaction, organizational commitment, psychological resilience and occupational commitment in health institutions are studied and affect individuals.

Conclusion: Although theses have been differentiated according to the demographic variables, it has been concluded that nurses and women are more exposed to mobbing. At the same time, it is noteworthy that mobbingers are managers. The results show that married, divorced and single people are also exposed to mobbing. Some studies show that mobbing is experienced by some of them with low educational level and some with higher education. As a result, demographic

characteristics reveal different results in terms of sector and business environment. At the point of organizational behavior, it is necessary to work with variables such as job satisfaction, burnout, organizational commitment, psychological resilience, and to work with different variables.